

АКАДЕМИК ЛИТSEYLARDA “ИНФОРМАТИКА ВА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ” FANINI O‘QITISH HOLATI VA UNING TAHLILI

Xoshimova Iroda Sarimsoqovna

*Jizzax Politexnika instituti akademik litseyi informatika va axborot
Texnologiyalari fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Maqolada akademik litseylarda informatika fanining o‘qitish texnologiyalari va ularni o‘qitish holati bo‘yicha talablarga to‘xtalib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Informatika, axborot texnologiyalari, pedagogik texnologiyalar, rebus, daturlash tillari.

Hozirgi kunda respublikamizning barcha akademik litseylar zamonaviy kompyuter texnologiyalari bilan jihozlashga alohida e‘tibor qaratilayotganligini hisobga olib, o‘quvchilar “Informatika va axborot texnologiyalari” fanidan dars jarayonida va darsdan tashqari vaqtlarda mustaqil ta‘lim olishlari uchun ta‘lim tizimiga masofali o‘qitish texnologiyalarini joriy etish maqsadida elektron ta‘lim resurslari yaratish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida Web texnologiyalar asosida yaratilgan elektron ta‘lim resurslari tarkibida turli xil kurslar, nazariy va amaliy mazmundagi materiallar, bilimlarni mustahkamlash uchun topshiriqlar mazmunini ishlab chiqish, unga joylashtirish va ulardan foydalanish bo‘yicha metodik ishlanmalar, tavsiyalar zarurligi, shuningdek, bu sohadagi ilmiy izlanishlarning kamligi rivojlangan mamlakatlar singari o‘quvchilarni Web texnologiyalar asosida yaratilgan elektron ta‘lim resurslaridan foydalanib, amaliyotga masofali o‘qitishni joriy qilish bilan mustaqil bilimlarini mustahkamlashga etarlicha e‘tibor berilmayotganligi aniqlandi va bu muammo ushbu tadqiqotga asos bo‘ldi. Uzlüksiz ta‘lim tizimining o‘rta va o‘rta maxsus bosqichi ya‘ni akademik litseylarda “Informatika va axborot texnologiyalari” fanini o‘qitishning uzluksizligini ta‘minlashning mazmuni, maqsadi, vazifalari hamda o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va malakalariga qo‘yiladigan talablar quyidagilardan iborat [1],[3]:

✓ “Informatika va axborot texnologiyalari” fanini o‘rganish natijasida o‘quvchilar: axborotning turlari, ularni tasvirlash, saqlash, ishlov berish va uzatish yo‘llarini, axborotning sifat ko‘rsatkichlari, jarayonlari, madaniyati, jamiyatni axborotlashtirishning huquqiy asoslari, axborotlashgan jamiyatning moddiy va texnologik negizlari, jamiyatning axborot resurslari, axborot xavfsizligi, axboriy huquq va etika, o‘z kasbiy faoliyatda axborotning roli va ahamiyatini, informatika va axborot texnologiyalarining axborotlashgan jamiyatdagi, xususan, o‘z kasbiy sohasidagi o‘rni, roli va vazifalarini bilishi va ular haqida tushunchalarga ega bo‘lishi;

- ✓ компьютерни axborotga ishlov beruvchi vosita sifatidagi rolini, kompyuter dasturlari va ularning axborotlarini qayta ishlash jaryonidagi o‘rnini, shaxsiy kompyuterlar tarkibi va tasnifini, sistemali blok va uning tuzilmasini, kompyuterda ma’lumotlarni tashkil etish va saqlashni bilishlari;
- ✓ zamonaviy kompyuterning dasturiy ta’minoti va uning turlarini, drayverlar, utilitlar, amaliy dasturiy ta’minot turlarini, zamonaviy dasturlash texnologiyasining uskunaviy vositalarini tushunishi va ularni amalda qo‘llay olishi;
- ✓ tizimli dasturiy ta’minot va uning turlarini, operatsion tizim va uning qobig‘i ostida ishlovchi zamonaviy dasturlarni bilishi va ularni amalda qo‘llay olishi, yangi operatsion tizimlar haqida ma’lumotlarga ega bo‘lishi, Windows operatsion tizimining yangi versiyalarida ishlay olishi, Linux-operatsion tizimi va uning imkoniyatlari, qo‘llanilish doirasi, xususiyatlari va afzalliklari haqidagi bilimlarga ega bo‘lishi;
- ✓ ofis dasturi paketlari va uning tarkibini, zamonaviy matn protsessorlarining imkoniyatlarini bilishi va ulardan foydalana olish malakalariga ega bo‘lishi, gipermurojaatlar, rasmlar va murakkab jadvallar bilan ishlash qo‘nikmasi, zamonaviy jadval protsessorining imkoniyatlari haqida bilimlarga ega bo‘lishi va ulardan foydalana olishi, taqdimot yaratishning zamonaviy dasturiy ta’minoti haqida chuqurroq bilimga ega bo‘lishi va Power Point dasturida murakkab harakatli taqdimotlarni yarata olishi, o‘z kasbiy faoliyatda ofis dasturlaridan foydalanish imkoniyatlari haqidagi bilim-ko‘nikmalarga ega bo‘lishi va ulardan foydalana olishi;
- ✓ grafik ob’ektlar va ularni kompyuterda tasvirlash usullarini, kompyuter grafikasi va uning turlarini, tasvirlarni grafik muharrir uskunalari (grafik, skaner, planshet) yordamida kiritish va qayta ishlash yo‘llarini, rastri va vektorli grafikaning dasturiy ta’minotini bilishi, CorelDraw, Photoshop dasturlaridan birida ishlay olishi, ikki va uch o‘lchovli grafika haqida bilimga ega bo‘lishi va o‘z kasbiy faoliyatida grafik dasturlaridan foydalana olish ko‘nikma
- ✓ malakalariga ega bo‘lishi;
- ✓ amaliy dasturlar va ularning turli kasbiy sohalarda qo‘llanilishi, nashriyot tizimlari haqida ma’lumotga ega bo‘lishi, o‘z kasbiy sohasidan kelib chiqqan holda turli sohalarda qo‘llaniladigan dasturlar (PageMaker, 1S: Bugalteriya, BEM, muhandislik grafikasi dasturlari – AvtoCad, MathCad va boshqa dasturlar) haqida ma’lumotga ega bo‘lishi va ulardan birida ishlay olish malakalariga ega bo‘lishi;
- ✓ zamonaviy dasturlash tillari va ularning tasnifi, dasturlash tilining asosiy tushunchalari va operatorlarini, ob’ektga mo‘ljallangan dasturlash haqida bilimga ega bo‘lishi, Delphi dasturlash muhiti va uning ishchi oynasi bilan ishlay olishi, komponentlar palitrasi va uning bo‘limlari va ayrim komponentlarni qo‘llay olishi, Delphi dasturi strukturasi, loyiha va modullar tuzishga oid masalalarni hal qilishni, Delphi da protsedura va funktsiyalar bilan ishlay olishi, Delphi dasturlash muhitining

график имкониятларига oid dasturlar tuzish va ularni kompyuterga kiritib tahlil qilish, o'z kasbiy sohasiga oid uncha murakkab bo'lmagan masalalarning dasturini tuzish va kompyuterda natijasini ola bilish malakalariga ega bo'lishi;

✓ Veb-dizayn va uning dasturiy ta'minoti, Flash texnologiyasi yordamida Veb-sahifa yaratish va bezashni, Veb-sahifalarga rasmlil, grafikli ma'lumotlarni turli usullarda joylashtirish va bezash usullarini, Veb-sahifalarda formalar o'rnatish usullarini, tovushli ma'lumotlarni joylashtirishni, Veb-sahifalar orasida aloqalarni o'rnatish imkoniyatlarini bilishlari va amaliyotda qo'llay olishlari- amaliy dasturlar va ularning turli kasbiy sohalarda qo'llalanilishi, nashriyot tizimlari haqida ma'lumotga ega bo'lishi, o'z kasbiy sohasidan kelib chiqqan holda turli sohalarda qo'llaniladigan dasturlar (PageMaker, 1S: Bugalteriya, BEM, muhandislik grafikasi dasturlari – AvtoCad, MathCad va boshqa dasturlar) haqida ma'lumotga ega bo'lishi va ulardan birida ishlay olish malakalariga ega bo'lishi;

✓ zamonaviy dasturlash tillari va ularning tasnifi, dasturlash tilining asosiy tushunchalari va operatorlarini, ob'ektga mo'ljallangan dasturlash haqida bilimga ega bo'lishi, Delphi dasturlash muhiti va uning ishchi oynasi bilan ishlay olishi, komponentlar palitrasi va uning bo'limlari va ayrim komponentlarni qo'llay olishi, Delphi dasturi strukturasi, loyiha va modullar tuzishga oid masalalarni hal qilishni, Delphi da protsedura va funktsiyalar bilan ishlay olishi, Delphi dasturlash muhitining grafik imkoniyatlariga oid dasturlar tuzish va ularni kompyuterga kiritib tahlil qilish, o'z kasbiy sohasiga oid uncha murakkab bo'lmagan masalalarning dasturini tuzish va kompyuterda natijasini ola bilish malakalariga ega bo'lishi;

✓ Veb-dizayn va uning dasturiy ta'minoti, Flash texnologiyasi yordamida Veb-sahifa yaratish va bezashni, Veb-sahifalarga rasmlil, grafikli ma'lumotlarni turli usullarda joylashtirish va bezash usullarini, Veb-sahifalarda formalar o'rnatish usullarini, tovushli ma'lumotlarni joylashtirishni, Veb-sahifalar orasida aloqalarni o'rnatish imkoniyatlarini bilishlari va amaliyotda qo'llay olishlari

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Арипов М., Ҳайдаров А. Информатика асослари. Академик лицей ва Академик лицейлар учун ўқув қўлланма – Тошкент: Ўқитувчи, 2002.– 431 б.
2. Ахмедов А., Тайлоқов Н. Информатика. Академик лицейлар учун дарслик. – Тошкент: Ўзбекистон, 2001. - 272 б.
3. Боқиев Р.Р., Жуманазаров С.С., Академик лицейларда Информатика ва ахборот технологиялари фани ўқув дастури. Тошкент, 2018. – 14 б.